

PLANT ID: Lipa malolistá

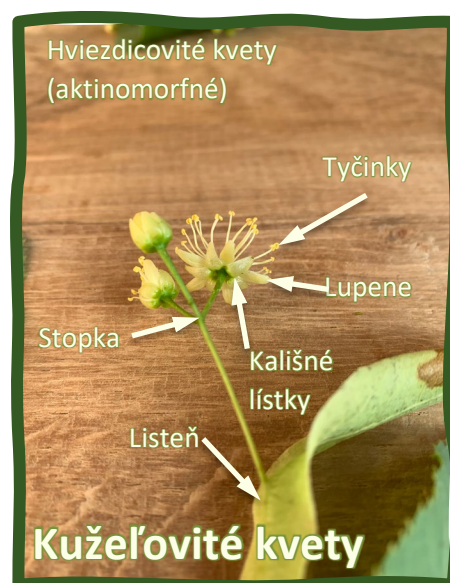
Tilia cordata L.



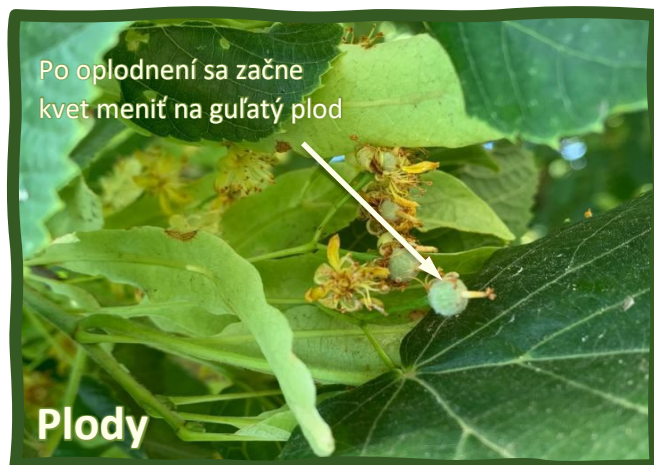
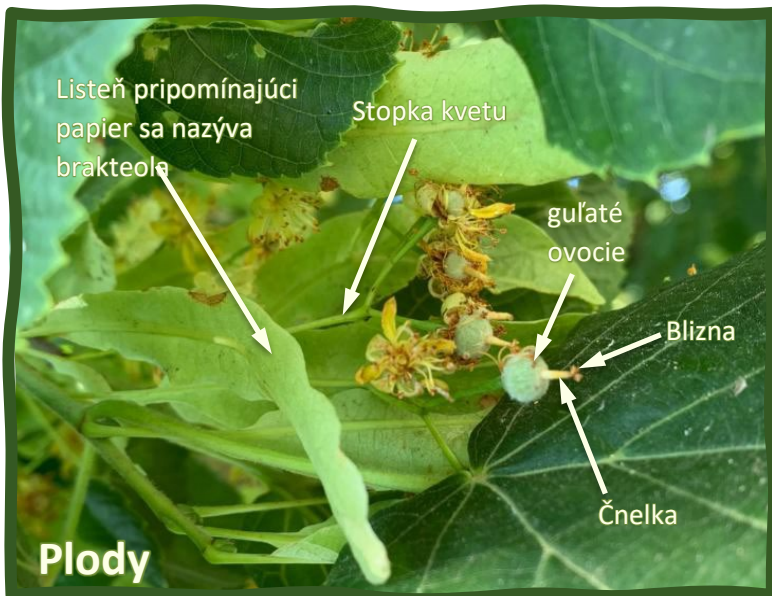
Praktické využitie: Vlákna z vnútornej strany kôry sa používajú pri výrobe topánok, košíkov, lán a podložík, kým mäkké, biele a ľahko spracovateľné drevo sa môže použiť napríklad pri výrobe klavírných kláves, pretože sa vekom nedeformuje.



Lišaj lipový (*Mima tiliae*) lezie po konároch lipy v máji a júni



PLANT ID: lipa malolistá *Tilia cordata* L.



Lipa nie je jedovatá !



Užitočné rady

Všimajte si trsy chĺpkov na dolnej strane listu – na mieste, kde sa list spája so stopkou. Ak nájdete plody, určite ich tvar, preskúmajte povrch a popíšte jednotlivé znaky. Vidíte **cecídie** a **ambróziu**? Smerujú špičky listov nahor alebo visia nadol? Kde strom rastie?

Jedlá: Kvety lipy sa dajú použiť na prípravu čaju, uvoľňujú stuhnuté svaly a pomáhajú ľahšie zaspáť. Kvety spoločne s papierovitými listeňmi si môžete nazbierať v júni a v júli, následne ich niekoľko týždňov sušte. Čaj uvaríte jednoduchým zaliatím horúcou vodou.

Rozmnožovacie stratégie:

Opeľovanie: opeľované hmyzom.

Šírenie semien: šírené cicavcami, vetrom, vtákmi

PLANT ID: Lipa malolistá

Tilia cordata L.

Základné údaje:

Súčasný stav: Minimálny stav ohrozenia
Výskyt: Rozšírená po celej Európe

Popis rastliny (taxonómia)

Príslušník čeľade lipovité (*Tiliaceae*), hoci nedávno bola preradená do čeľade slezovité (*Malvaceae*). Má jednoduché **srdcovité** listy s dlhými stopkami a strapcami voňavých aktinomorfnych kvetov, pričom každý z kvetov má spoločnú stonku spojenú s dlhým jemným listom nazývaným **brakteola**. Ide o **opadavý** strom, ktorý môže dosiahnuť výšku až 38 metrov. Ak sa pri koreni zrezáva, vyháňa množstvo rovných mladých výhonkov a môže dosiahnuť obvod až 15 metrov.



Kvitnutie: Začiatok júna - júl

Štruktúra kvetu: Zoskupenia žltozelených kvetov s listami zvanými brakteoly, ktoré vytŕčajú z koruny.



Plody: August - September.

Guľaté s jemnými vystúpenými ryhami, zvyčajne bez chĺpkov.



Listy: Hladké a srdcovité s o zúbkovanými okrajmi a predĺženými špičkami, ktoré zvýrazňujú tvar listu. Na dolnej strane listu uvidíte, že prvý rad žilnatin vystupuje zo stredového bodu. Na mieste, kde sa spája list so stopkou, si môžete všimnúť oranžové chĺpky, ktoré v lete nadobúdajú červenkastý odtieň.



Prostredie: Strom nachádzajúci sa v nižších častiach pahorkov, na nížinách. V lesných oblastiach Európy sa vyskytuje už viac než 10-tisíc rokov. Je odolná voči nedostatku slnka a vody.

Púčik: Kratšie než 4mm. Na jednej strane sú červenohnedé a na druhej olivovozelené.

Miesto v reťazi

Plodmi sa živí drobné vošky (*Eucallipetrus tiliae*) konzumujúce cukor a aminokyseliny nachádzajúce sa v žilnatinе. Včely zbierajú ambróziu, ktorú vošky produkujú.

DVOJNÍCI: Podobnými druhmi sú:

Vo všeobecnosti sú za lipu malolistú zamieňané iba dva druhy podobných stromov so srdcovitými listami. Lipa obyčajná (*Tilia x europaea*) má výrazné biele chumáčiky chlupov na miestach, kde sa listy spájajú so stopkami, kvety jej visia smerom nadol a kmeň je často hrčovitý. Listy má väčšinou lesklé, čo je spôsobené voškami. Lipa striebrišťa (*Tilia tomentosa*) má na spodnej strane listov bledosivé chĺpky, vďaka ktorým sa koruna zdá byť pri pohľade zdola strieborná.



Čo si všimnúť

Listy: Srdcovité listy so zúbkovanými okrajmi sú typické pre všetky druhy líp.

Najlepší čas na zber/pozorovanie

V lete je lipa z diaľky viditeľná vďaka svojim jaznožltým kvetom kontrastujúcim s tmavými srdcovitými listami.

Jún - Júl: Môžete si nazbierať čerstvé listy a uvariť si z nich upokojujúci bylinkový čaj, ktorý zlepšuje aj spánok. Keď si sadnete pod lipu, odmenou sa vám môže stať živý hmyzí koncert.

Stonka a kmeň

Lipu spoznáte vďaka hladkej sivej kôre mladých stromčekov, ktoré vekom praskajú a hnednú. Staršie stromy sú popukané a majú tmavohnedú kôru. Mladé konáriky majú zelenú farbu, no po prvej sezóne nadobudnú na dolnej strane zelenohnedý odtieň a na vrchnej červenkastý, mahagónový odtieň.



Botanická glosár (prvá časť)

Voška- malý chrobák živiaci sa miazgou.

Opadavý-stromy, ktorým na jeseň opadáva lístie

Ambrózia -lepkavá sladká odpadová látka vylučovaná voškami na listy a stonku.

Pedicel -stopka listu

Listeň -lístok nachádzajúci sa v zoskupení podobných priamo pod kvetom (na mieste, kde sa kvet spája so stonkou).

Tyčinka -Samčia časť kvetu pozostávajúce z vlákna a peľnice.

Čnelka -Samičia časť kvetu spájajúca bliznu a semenník.

Botanický glosár (druhá časť)

Blizna- časť kvetu, kam sa dostáva peľ od opeľovačov.

Semenník- časť kvetu, ktorá sa po oplodnení zmení na semienka vo vnútri plodu.

Kališné lístky- vonkajší praslen lístkov (vnútorným sú lupene) rastúci okolo rozmnožovacej časti kvetu. Zvyčajne zelenej farby.

Brakteola- menšie lístky spojené so stopkou kvetu.

Cecidia -zhrubnutý výstupok vytvorený parazitmi.



Bližšie sa s lipou môžete zoznámiť prostredníctvom náučnej filmotéky Pappusu.



Vo Veľkej Británii a Európe sa častejšie vyskytuje Lipa obyčajná (*Tilia x europaea*) a pôvodná lipa veľkolistá (*Tilia platyphyllos*), obe hojne vysádzané v parkoch i v uliciach.

Ich prítomnosť v lesoch naznačuje, že mohli byť súčasťou prehistorického lesného porastu pokrývajúceho väčšinu územia Európy.

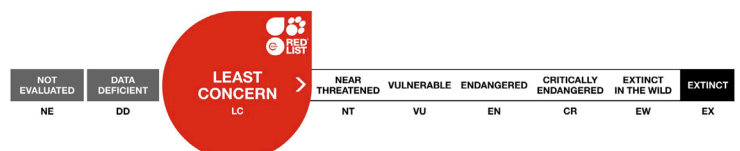
Vo Veľkej Británii názvy miest s predponou Lynd alebo Lin naznačujú prítomnosť líp v prastarých lesných oblastiach, pričom tieto oblasti a najmä lipy v nich už dnes ani neexistujú.

Najstaršia – najväčšia - najvyššia: V Česku nájdeme najstaršiu lipu (820 rokov, +/- 300 rokov); v Británii sa nachádza najvyššia (40,5 metra) a v Rakúsku zase s najväčším obvodom (12.81 metra).

Aký je celosvetový výskyt – Nachádza sa takmer všade v Európe, najmä Strednej a Východnej. Spája sa najmä so starými lesnými oblasťami.

Globálne riziko vyhynutia (IUCN – Červená značka).

Bežný a veľmi rozšírený druh, ktorému nehrozí bezprostredné environmentálne riziko.



Poznámka: Škála predstavuje mieru ohrozenia lipy